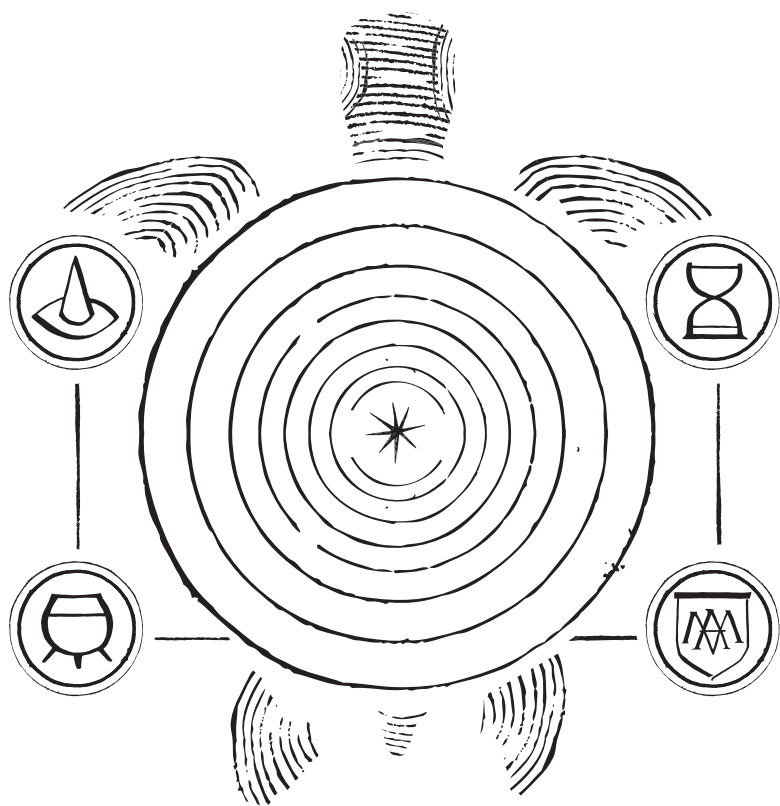

◆ ДИСКѸСВІТ ◆

УДК 821.111-3
П 70

COPYRIGHT © Terry and Lyn Pratchett, 2001
First published as Thief of Time in 2001 by Doubleday,
an imprint of Transworld Publishers,
a Part of the Penguin Random House Group of Companies

Террі Пратчетт

П 70 Крадій часу [Текст] : роман / переклад з англ. Віктора Морозова. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. — 444 с.

ISBN 978-617-679-882-8

«Крадій часу» — п'ятий і заключний роман циклу про Смерть із серії «Дискосвіт» Террі Пратчетта.

Більшості мешканців Дискосвіту, як і всім нам, завжди бракує часу, а ще — знання і розуміння історії. Тож добре, що існують історичні ченці, які вберігають світ від збоїв і при потребі латають та зшивають між собою епохи. Утім, Дискосвіт опиняється в небезпеці, коли одному заповзятому годинникареві замовляють виготовити досконало точний годинник. Хтозна, що станеться, якщо його запустити. За порятунок світу беруться хитруватий монастирський підмітальник Лу-Тзе та його аж надто обдарований учень Лобсанг Лудд — як виявиться, кращої компанії, щоб дати раду завмиранню часу, просто не знайти.

УДК 821.111-3

XXVI роман «Дискосвіту»
V роман циклу «Смерть»

© Террі Пратчетт, текст, 2001
© Віктор Морозов, переклад, 2021
© Романа Романишин, Андрій Лесів,
обкладинка, оформлення серії, 2021
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2021

ISBN 978-617-679-882-8

Усі права застережено

ТЕРРІ ПРАЧЕТІ

КРАДІЙ ЧАСУ

РОМАН

ЦИКЛ
"СМЕРТЬ"

—5—

ЛЬВІВ
ВИДАВНИЦТВО СТАРОГО ЛЕВА
2021

Згідно з Першою Скрижаллю Колина Вічноздивованого, Колин вийшов із печери, де в нього сталося осяяння, у просвітлений світанок першого дня решти свого життя. Якийсь час він розглядав схід сонця, адже ніколи ще його не бачив.

Він штурхнув сандалією сонну фігуру Одоробла-учня і прорік:

— Я бачив. І тепер я знаю.

Тоді він замовк і подивився на те, що було біля Одоробла.

— Що це за дивовижа? — спитав він.

— Е... е... це дерево, вчителю, — пробелькотів Одоробло, який ще й досі не прокинувся. — Пам'ятаєте? Воно й учора тут стояло.

— Ніякого учора не було.

— Е... е... я думаю, було, вчителю, — мовив Одоробло, зводячись на ноги. — Пам'ятаєте? Ми прийшли сюди, я приготував їжу і ще мусив зняти шкірку з вашої склянки, бо ви її не хотіли.

— Я пам'ятаю вчора, — задумливо прорік Колин. — Але цей спогад у моїй голові *зараз*. Чи вчора було насправді? Чи справжній тільки спогад? Воістину, вчора я не народився.

Одороблова мармиза викривилася болісною гримасою нерозуміння.

— Любий мій дурнику Одоробле, я все пізнав, — мовив Колин. — У цій долоні немає ні минулого, ні майбутнього. Є тільки те, що зараз. І часу іншого немає, крім теперішнього. Багато в нас роботи.

Одоробло завагався. Щось нове з'явилося в образі його вчителя. Його очі сяяли, а коли він рухався, в повітрі спалахували дивні сріблясто-сині вогники, неначе відблиски рідких дзеркал.

— Вона мені сказала все, — вів далі Колин. — Я знаю, що час було зроблено для людей, а не навпаки. Я навчився формувати його і викривляти. Тепер я знаю, як зробити, щоб мить тривала вічність, бо вона і так є вічною. І я можу навчити цьому навіть тебе, Одоробле. Я почув серцебиття всесвіту. Я знаю відповіді на безліч запитань. Ось запитай мене щось.

Учень тупо подивився на нього. Було ще так рановранці, що й рано бути не могло. Це єдине, в чому він був зараз певний.

— Е-е... що вчитель бажає на сніданок? — запитав він.

Колин задивився з місця їхнього таборування понад засніжені поля і пурпурові гори на золотистий світанок творення світу, розмірковуючи над деякими аспектами людського життя.

— Ах, — мовив він. — Одне із *найскладніших* питань.

Для того, щоб існувати, треба бути видимим.

Для того, щоб існувати, треба мати своє місце в часі і просторі. І цим пояснюється те, чому дев'ять десятих маси всесвіту залишаються неврахованими.

Дев'ять десятих всесвіту — це знання місця і напрямку всього, що міститься в решті одній десятій. Кожен атом має свою біографію, кожна зірка — свій файл, кожен процес хімічного обміну — свій еквівалент інспектора з папкою-кліпбордом. Тому ця більша частина всесвіту залишається неврахованою, адже провадить бухгалтерський облік решти, а ви ж не здатні бачити власну потилицю.*

Дев'ять десятих всесвіту — це, фактично, канцелярщина.

І якщо вас цікавить якась історія, то пам'ятайте, що історії не розгортаються. Вони сплітаються. Події, що започаткувалися в різних місцях і в різний час, змикаються в тій крихітній точці часопростору, що стає досконалою миттю.

Припустимо, що якогось короля переконали носити новий одяг із такої тонесенької тканини, що ніхто цього одягу не міг би бачити. І припустимо, що якийсь маленький хлопчик голосно й переконливо звернув на це увагу...

Тоді ви маєте Історію про Голого Короля.

Але якщо вам відомо трохи більше, це вже буде Історія про Хлопчика, якого Добряче Відлупцював і Поставив у Кут Батько за Зневаження Королівської Гідності.

Або Історія про Те, як Вартові Оточили Юрбу і Сказали: «Нічого Такого Не Сталось, Ясно? Хтось Хоче Заперечити?».

Або це може бути історія про те, як піддані усього королівства раптово переконалися у зручності «нового одягу» і захопилися здоровими видами спорту** в невимушеному натуристичному середовищі, приваблюючи щороку

* Хіба що в дуже малесеньких всесвітах. — Тут і далі примітки автора.

** Зазвичай з використанням великих-превеликих пляжних м'ячів.

численних нових прихильників, що, врешті-решт, призвело до рецесії, викликаной занепадом традиційної швейної промисловості.

Це навіть може бути історія Великої Епідемії Пневмонії '09 року.

Усе залежить від рівня вашого знання.

Скажімо, ви спостерігали, як тисячами років накопичувався сніг, як він стискався й перекочувався понад глибинні скелі, аж поки льодовик зіштовхував відколоті брили айсбергів у море, а ви дивилися, як один такий айсберг дрейфував собі крижаними водами, і знали, що його екіпаж складався з радісних полярних ведмедів і тюленів, які з нетерпінням очікували початку чудесного нового життя в іншій півкулі, де на крижинах громадяться смачненькі хрусткі пінгвіни, аж раптом — хрясь! Трагедія матеріалізувалася у вигляді кількох тисяч тонн неврахованого плавучого заліза і жвавого музичного супроводу...

...але ви б хотіли знати *всю* історію.

А ця історія розпочинається з письмових столів.

Це стіл професіонала. Зрозуміло, що все життя тут присвячено роботі. Є певні... ознаки людяності, але це ті ознаки, які дозволені суворими приписами в непривітному світі обов'язку й рутини.

Здебільшого вони відчутні на єдиній по-справжньому кольоровій плямі цього полотна з чорних і сірих мазків. Це горнятко для кави. Хтось колись вирішив зробити його *веселеньким*. На ньому доволі непоказне зображення плюшевого ведмедика і напис «Найкращому в світі дідусеві», а характер написання слова «дідусеві» явно свідчить про те, що це горнятко походило з тих сувенірних кіосків, де виставлені *сотні* подібних товарів, призначених для

найкращих у світі дідусів/татусів/мамусь/бабусь/дядечків/тітоньок/а решту впишіть самі. Тільки той, чиє життя складається з порожнечі, зберігатиме в себе таку халтурну річ.

Зараз у цьому горнятку чай зі скибочкою цитрини.

На голій поверхні столу ще лежить канцелярський ніж у вигляді коси, і стоять декілька піскових годинників.

Смерть бере горнятко кістлявою рукою...

...і відпив ковточок, на мить знову затримавшись поглядом на словах, які він уже читав тисячі й тисячі разів, а тоді опустив горнятко.

— ДУЖЕ ДОБРЕ, — вимовив він подібним на похоронні дзвони голосом. — ПОКАЖИ-НО МЕНІ.

Остання річ на цьому столі — якась механічна чудасія. Саме так, «чудасія», інакше і не скажеш. Складалася вона в основному з двох дисків. Один був розташований горизонтально і мав на собі кружальце з малесеньких квадратиків, що виявилися клаптиками килима. Інший був установлений вертикально і мав безліч спиць, на кожную з яких настромили крихітну скибочку намащеної маслом грінки. Кожна скибочка була налаштована так, щоб постійно обертатися у вільному польоті, коли поворот кола примушував її падати на килим-диск.

— ЗДАЄТЬСЯ, Я ПОЧИНАЮ РОЗУМІТИ ЗАДУМ, — вимовив Смерть.

Маленька фігурка біля пристрою спритно віддала честь і саянула усмішкою, якщо тільки щурячий череп міг би саянути усмішкою. Вона прикрила очні западини захисними окулярами, підбрала поли накидки і залізла у пристрій.

Смерть ніколи не був певний, чому він дозволив Смерті Щурів існувати самотійно. Адже, якщо вже на те пішло,

бути Смертю означає бути Смертю усього, включно із гризунами усіх різновидів. Але, мабуть, кожному потрібно, щоб крихітній частці його ества було дозволено, так би мовити, побігати наголяса під дощем*, помислити про щось немислиме, сховатися в куточку і підглядати крадькома за світом, чинити якісь заборонені, але солодкі речі.

Смерть Щурів поволі натис на педалі. Колеса почали обертатися.

— Дивовижно, еге ж? — пролунав біля вуха Смерті хрипкий голос. Належав цей голос круку Карку, який перебував тут у ролі персонального транспортного засобу і супутника Смерті Щурів. Хоч сам він завжди казав, що його цікавлять тільки очні яблучка.

Килими стали пересуватися. Крихітні гріночки безладно падали, інколи з маслянистим чваканням, інколи без нього. Карк пильно стежив, чи там немає очних яблучок.

Смерть бачив, скільки часу й зусиль було витрачено на створення механізму для повторного змащування маслом тих скибочок, що поверталися назад. А ще хитрому дрішій механізм вимірював кількість обмаслених килимків.

Після кількох повних обертань важілець пристрою для вимірювання співвідношення обмаслених і необмаслених килимків пересунувся до відмітки 60%, і колеса зупинилися.

— ОТЖЕ? — мовив Смерть. — ЯКЩО ТИ ЗНОВУ ЦЕ ЗРОБИШ, ЦЕ МОЖЕ ОЗНАЧАТИ, ЩО...

Смерть Щурів пересунув важіль коробки передач і знову натис на педалі.

* Явно переоцінена діяльність.